

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De tentationibus proficientium. Cap. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

lōis cogitas, quos Ecclesia supportare vult, non ob similes defectus damnare.

V.I. Sed te cogitationes diuinae praesentiae, & praedestinationis inquietant. Non inuestigare autem si Dei immensam bonitatem agnosceres. An alacer esses & securus, si praedestinationem & postremum eius effectum, scilicet gloriam, in tua haberes potestate: Ita sane, ais, cum tamen scias te posse destruere, ac dilapidare, quod a sola tua potestate dependet. Gaude igitur quia salutem animae in manu illius habes, qui te, plusquam tu teipsum, in infinitum diligit: a cuius manu nemo te rapiet, a cuius gremio, modo tu velis, nunquam te aduersarius excutiet. Illudque sit praesentissimum huius illusionis remedium, cogitationes istas abicere, argumentis diaboli solo contemptu, & conuersione ad alia cogitata respondere, & non teipsum, sed diuinum in omnibus beneplacitum queritare. Statue firmissimè apud teipsum ab omni peccato abstinere & diuinam legem custodire, quod si feceris, certò scias te esse saluandum.

VII. De rebus, aut actibus futuris noli esse sollicitus; & daemōni interroganti, quid in hac aut illa occasione faceres, responde, quoniam sufficit dei malitia sua, & quod Deus in occasionibus tibi gratiam praebit, ut illi fideliter seruias. Hæc in gratiam scrupulosorum ex doctrina scholastica, cum quanta potuimus breuitate, collegimus, quæ scimus vtilia non fore, nisi illis, qui patri spirituali crediderint, & se fuerint gubernari. Qui verò patri spirituali non credunt, nunquam curabuntur, & sunt velut ægroti desperati, donec dæmoni se subiciant, in Deo confidant, & dictis aliorum obediunt.

De tentationibus Proficientium.

CAPVT XIII.

TENTATIONIBVS incipientium explicatis, satis huic tractationi satisfactum videbatur, in qua necdum gradus incipientium excessimus (qui in primo huius operis volumine propositi sunt) & vitæ adhuc spiritualis tyrones erudimus. Et certè licet hoc ita sit, visum est hoc locutiones quasdam proficientium & perfectiorum exponere, ne iterum ad tentationes tractandas redeamus. Proficientium autem bella à pusillanimitate libuit exordiri, quia ab ipsa, vel à remedijs, quibus ea curare nitimur, solent aliq̃ tentationes prodire.

De pusillanimitate tentatio. §. I.

Proficientes igitur, ne crescant, & ne secundum gratiã sibi datam operentur, solent à diabolo spiritu pusillanimitatis impugnari. Est autem pusillanimitas, vt Thomas Aquinas ait, vitiosa affectio mētis, qua quis conuenientiã ac proportionata sibi, data potentia vel virtuti recusat attentare. Qua laborabat ille, qui acceptum talentum sepeliuit, & in sudario abscondit pecuniam domini sui. Hæc solet interdum solæ imaginationi & vane apprehensionis, interdum vero alicui molestia corporali subniti. Illi sola inani cogitatione pulsantur, qui cum iuuenes sint, & corpore satis robusti, proprio amore decepti, omnia virtutis studia sibi nocuummentum aliquod allatura diiudicant. Ideo orationem, & attentã rerum celestium meditationem fugiunt, ne caput lædãt, cilijs vsum moderatum auertantur, ne stomacho imbecillitatem afferat, flagella corpus domantia & castitatem custodientia timent, ne oculorum aciem imminuant, & breuiter omne genus religiosarum asperitatum horrent, ne salui corporis, Dei obsequio apprimè ne cessaria rãtilum officiat. Illi verò nō sola imaginatione, sed etiam molestia corporali obnuntur, qui aliqua debilitate

A corporis afflicti, quã in alijs fiducia in Deum & fortitudo vincit, se ad omnia virtutis ministeria ineptos existimant. Ita oppressi nec conuincioni, ne caliquã administrationem subire audent, immò & sacrum peragere coram alijs, praesertim nobilibus & doctis metuunt, quorum conspectu turbantur, ita vt nec orationes memoria commendatas, quas etiam in Missali legere possunt, proferte valeant. Quin & nescio, quas repentinas calamitates sibi breui & subito euenturas timent, quorum consideratione velut attoniti nihil pro suo profectu, & Dei gloria moliri concupiscunt. Hunc enim pusillanimitatis esse fructum docet aperte Chryostomus. Pusillanimitas est, inquit, maximè eorum gratia, quæ necdum contigerunt, incertumque est an euentura sine, merore iam nos ac dolore concere.] Mira possem, & ferè incredibilia de hac tentatione conserbere; omitto tamen, quoniam qui ea experti sunt, ex his paucis seipsos agnoscent. Qui verò experientiam non habent, non tam diaboli astutiam, quam sanæ mentis carentiam putabunt. Ne tamè hoc sine aliqua auctoritate, & ex proprio cerebro dictum putent, verba Gersonis noranda, & remedium ab eo datũ, quod postea repetemus, subiiciam. Sit quis, inquit, naturaliter timidus, & in naturalibus quibusdam defectuosus, huic si coram multitudine quidpiam ad agendũ incubuerit, poterit facillimè spiritus nequam (Deo id ad probationem, & exercitationem huius permittente) passionè timoris in tali tãrum augmentare cum naturalium defectuum eius adiumento, vt quasi totus stupefiat, visusque & auditus vsum, quasi intermitat, imò & sensu tactus quasi intercepto per totum corpus spasma incurrat, & frigido quodã persufus sudore velut amens in terram cadat, quemadmodum experientia in nonnullis docuit. Cui grauisimè passioni timoris (si quis eam semel aut bis expertus) cesserit, & se viriliter propter cõpertam difficultatẽ, & præsumptam confusionem eidem non opposuerit, deueniet ad tantam pusillanimitatem, quod vix aut nunquam curabitur. Imò videbitur illi (quam phantasticè & diabolo illudente) quod potius vellet morte subire, quàm tali operi, vbi tantã expertus est difficultatẽ, iterũ intẽdere.] Hactenus Gerson.

B Hanc tentationem cum quodam magna sanctitatis viro, ad remedium cuiusdam afflictae animæ conferens, dixit mihi esse penam superbae complacentiae ac inanis confidentiae, qua quis sibi ipsi placet, atque de seipso confidit. Quod & Dauid videtur indicasse, cum ait: Dominum non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Superbi namque & sibi ipsis praesidentes sunt, qui Deum adiutorem in omnibus inuocare obliuiscuntur, qui inani terrore pulsantur, vt sciant ad suum conditorem pro medicamento recurrere. Indicat etiam Gregorius, dum sic scribit: Multum de se animus confidit, quando sibi ad votum vires suppetere conspicit. Iam sibi fiduciam sanctitatis arrogat, iam se idoneũ etiam ad cuncta virtutum culmina, quæ sola cogitatione conceperit, putat. Sed cum hunc tentatio subito oborta manuerberat, eas, quæ nata de virtutibus fuerat, elatas cogitationes funditus turbat. Quasi securam quippe vrbem inopinatus hostis ingreditur, & repẽtino gladio superborum ciuiũ colla feruntur. Nihil ergo tunc, nisi cõtinuus luctus agitur, dũ capta vrbis animã magnarũ, id est, virtutum suarum gloria, eade interueniente, vacuat. Remediũ igitur huius tentationis est, primò quidem superbiae, & propriae confidentiae culpas herere, & coram Domino hominem verissimè se denecere, & in illo solo, atque in eius auxilio omnem spem ac fiduciam collocare. Contra pusillanimitatem, inquit Bernardus, habenda est diuinæ fiducia potestatis, vt

C

D

E

Chrysol. 2. de prouident.

Gerson. tract. de remedijs contra pusillanimit.

Psal. 13. 5.

Greg. 26. mor. 28.

Bern. ser. 5. de Asumpt.

Matth. 6. 34.

Lib. 2. c.

D. Thom. 2. 2. q. 133. ar. 1. Matth. 2. 5. n. 18.

Philipp. 4. n. 13. P sal. 114. 6.

Isa. 35. 4.

P sal. 54. 9.

Rom. 13. 14.

P sal. 24. 18.

Bern. de-
clamatio-
na de bo-
na dese-
renda.

quod tuis viribus non posse putas, ex illius adiutorio possis, & cum Apostolo dicas: Omnia possum in eo qui me confortat. Optimè sanè dicta sunt hæc: nam ut canit sanctus Dauid: Custodiēs paruulos Dominus: humiliatus sum, & liberauit me. Qui seipsum deiecerit, & quasi nulla sui ratione habita in Domino solo confiderit, opportuniū, quàm cogitare poterit, eius auxilium adesse præsentiet. Deinde remediū est, quemq; seipsum animare, & bonis cōsiderationibus, vel eorum beneficiorum, quæ à Domino accepit, vel eorum, quæ accepturus est, & exemplo aliorum erigere. De quo Isaias ait: Dicite pusillanimis: Confortamini; & nolite timere: ecce Deus vester vltionē adducet retributionis: Deus ipse veniet, & saluabit vos. Ipse saluator aderit, & hostibus nos persequentibus pœnas, nobis autem auxiliū impertiet. Si pusillanimitate faciente, cæci sumus, ipse aperiet oculos cæcorum; si surdi, aures surdorum patefaciet; si claudi, dabit ille linguam eruditam & expeditam, quæ eius laudes ac perfectiones enuntiet. Tandē medicamentum est, si pusillanimis seipsum cogat, & nihil quod suo statui & vocationi congruat, ob timorem prætermitat. Quod si hodie minus aptè, timore & pusillanimitate faciente, suo muneri fatiscit, cras aptius, & melius suæ obligationi respondebit, & defectum, quos in rebus sibi iniunctis propter hanc victoriam reportandam incurret, facillimè à Domino veniam obtinebit. Semel autem, ò vir Dei, in aliqua occasione ab spūitu vani timoris, aut ex toto, aut saltē ex parte liberatis, gratias age; animi hilaritatem concipe, & de Domini benignitate maiorem in dies emendationem spera. Dic enim Dauid: Expectabam eum, qui saluum me fecit à pusillanimitate spūitus & tēptate. Iam ille ex parte saluum te fecit, qui autem cepit, ipse perficiet, & ex toto ab hac tempestate timorū, & ab impetu pusillanimitatis eripiet.

Quæ diximus, illis proficiet, qui in ministeriis vocationis suæ immoderato timore, & diffidentia cogitationibus agitantur. Illi autem, qui corporis incommoda futura pertimescentes, cōsuetam vitis perfectis asperitatem vitæ refugiant, facillè docentur, si auerent ipsi, imaginationē seposita, proprias vires experiri, & saltem per aliquot menses sanctas corporis afflictiones amplecti. Videbūt profectò se nihilo imbecilliores hominibus cæteris: videbunt maiores sibi, quàm existimabant, vires suppetere; & molesto onere peritura carnis seposito, non solum agiliores & lætiores, sed & Deo cōiunctiores sentient. Pro comperto habeant se non posse bene proficere, neque ad perfectionem ascendere, nisi corpus domēt, & ut Paulus monet, curam carnis non faciant in desiderijs. Dñs enim latera scælę qua in cœlum ascenditur Psalmographus illo versu complexus est: Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea: quæ qui non tenuerit, nullo modo securus ascendet. Humilitas animi modestiā, & labor corporis afflictionem designat. Sed habet hæc Bernardi verbis explicare. Hæc, inquit, sunt latera scælę, vilitas & asperitas, quibus deinceps internæ virtutis & gratiæ gradus firmiter inferantur. Est enim videre homines mundum contemnentes, fauorem calcantes populi, non desiderantes humanum diem, sed non adeo fortes in tolerantia molestiæ corporalis, nõ adeo reicientes mollia, nõ adeo carnis illecebras superantes. Quid istos dixerim, nisi latus alterū non tenere: Porro vni tantum lateri innitentis periculosus nimis ascensus, & proximus est ruinæ. Quod si perichitatur, qui circa carnem videtur plusquam oporteat infirmari, licet mundi respuat gloriā, nec contumeliis moueatur:

A profectò longè horribilius est periculū, & multo magis inexcusabile, si quis fortè, licet caligans vitiliter corpus, & non parcens eius afflictioni, inueniatur tamen minus resistens gloriæ desiderio, minus patiens iniuriarum, minus puritatis & solidæ humilitatis habens, minus immunis à sæculi vanitate. Hæc ille. Gemina igitur tentationi pusillanimitatis, & superbiæ geminum scutum opponendū est, vt & corpus seuera castigatione domemus, & mentē modesta deiectione deprimamus. Qui enim aut in hoc fuerit negligētiior, aut in illo remissior, nunquam à communi & tepida vita discedet, nunquam in virtute proficiet.

De nimio zelo tentatio. §. I.

Alij ex proficientibus nimio & indiscreto zelo tentantur, qui quodammodo prædictæ animi pusillanimitati opponitur, sed non est minorum malorum exordium. Hic autē zelus multiplex est. Quidam enim externæ disciplinæ, & cæremoniis, ac obseruatiis nimis addicti sunt, ad eò vt illas omnibus rebus præponere videantur. Qui, vt inquit Bonauer, pro vna inclinatione in choro neglecta plus accenduntur, quàm pro lęga detractione de alio religioso excitata, & grauius indignantur pro versiculo, aut rubricula prætermissa, quàm pro magna perturbatione cū scādalo procurata. Alij corpore satis validi solas corporis asperitates in pretio habent, & dum corpus immoderatis ieiunijs vigiliisque conficiunt, alios, vel ob status necessitatem, vel ob corporis imbecillitatem, mitiorem vitam amplectentes, contemnunt. Et velut ille superbus Phariseus, quia ieiunant bis in sabbato, se alijs non ieiunantibus præferunt. Alij, qui cum prædictis sunt numerandi, religiosam disciplinam, & vitæ externam seueritatem mordicus tenent, cellā amant, silentium obseruant, & in nullo ab obseruantia deficiūt, at amarissimis cogitationibus fratres suos in aliquo istorum remissos damnant, & non solum corde, sed ore imperfectos, & vitæ religiosæ destructores pronuntiat. Alij demum desiderio animarum cōuertendarum ardent, quod minime discretione moderantes non sine periculo suæ salutis exercent. Nō putant se homines esse, & ideo occasiones peccadi non timent, sed dum alicuius animæ (vt sibi videtur) salus proueniat, omnia tuta & secura prætendunt. Nec aduertunt se esse alicuius cōgregationis membra, vnde, si suo videri aliquibus possint, eidem familiæ infamiam, aut minus bonā opinionem apud alios consistere non metuunt. Suscipiunt externas occupationes sine vlla mensura, quæ etiam tempus orationi, meditationi, sacræ lectioni destinatū prætripiunt, & more secularium mercatorū viuentes, qui nunquā quiescunt, se, quoniam salutem animarū querunt, in confusibiles Euangelij operarios appellant. Aderit tamen tempus, cum se inuenient confusione plenissimos; nam in die discussionis nihil se profecisse, & nihil aliud nisi vanitatem captasse, & nullam vtilitatem suis magnis occupationibus Ecclesiæ attulisse cognoscent.

Zelus iste tēperandus est, ita vt, quod ignorantia & superbiæ habet, deponatur, & quod in eo est virtutis perfectionisque seruetur. Cæremoniæ igitur zelatores, eas quidem solerter exercent. nam & in obsequio Dei multo magis, quàm in obsequio nobilium, aut regum quarendus est præscriptus actionum ordo & operū pulchritudo. at si ad ipsos ex officio non pertinet, alios increpare & emédare permittat. Ne minora maioribus anteponant, nec vt arboris foliū custodiāt, fructus lædant. Cæremoniæ autem minima obsequia sūt, & velut folia, quæ internā deuotionem protegunt, & reuerentiā mentis ac charitatem operiunt. Quæ dementia est, & ob istorū minimorū custodiā ab

Luc. 18. 11. 12.

alio pratermissam, indignatione deuotionem extinguere, obmurmurationibus seueritiam perdere, & rancore amoris dulcedinem ablegare. Priores partes, vt Bonauentura ait, diuini preceptis deferendae sunt, deinde preceptis Ecclesiae, postea specialibus obligationibus ex voto, vel statu susceptis, tandem cultus exterioris decoro. Ergo stultum est ob hoc decorum externum, quod non tu, sed alius pratermisit, preceptis contrae (dum alium damnas & spernis) & pacem animorum turbare.

Asperitatum vero amatores ament quidem eas; sed non sine discretionem amplectantur, ne dum corpus domant, instrumentum sibi ad diuinum obsequium datum conficiant. Magistri spiritualis consilio regantur, ne supra vires onerati corpus exhauriant, & post paucos menses, primum necessitate cogente, vitae seueritate deserant, & postmodum imaginatione crescente, dissolute & saeculariter viuant. His enim saepe quadrate solet, quod de Moab dixit Ieremias: Plus fecit, quam potuit, idcirco perierunt. Nam vnde profectum spirituale promouere voluerit, inde ob indiscretionem ad tepore declinantes eundem profectum labefactarunt. In illud autem praecipue incumbant, ne alios mitius & humanius viuentes contemnant. Si enim seueritas in domando corpore bona est, sed melior humilitas. Dum ergo ex vitae asperitate superbiunt, melius bonum, sine quo asperitas bona non erit, scilicet humilitate amittunt. Sciant vera sanctitatem (quod alibi probauimus) non in ieiuniis, aut vigiliis, & non in sacco, nec in humi cubationibus, sed in charitate, & in virtutibus veris, solidisque, consistere. Praecipue autem, & efficacissimum affectum charitatis instrumentum non est externa carnis castigatio, sed interna iudicii, voluntatis, passionis, & affectionis abnegatio, ac cordis ab omni ambitione, & amore rerum temporalium auulsio. Quid igitur de minoribus virtutis exercitationibus, scilicet de afflictionibus carnis se iactant, si propriam voluntatem & sui aestimationem (quod alij mitius corpus tractantes non faciunt) impingunt? Interiori itaque culturae praesertim insistendum est, corporis autem afflictionem eatenus vacandum, quatenus vires non absumat, & interna puritati proficiat.

At qui externam religiosae vitae disciplinam accuratissima sedulitate suscipiunt vehementer laudandi sunt, sed si fratres suos remissius viuere non iudicet, nec aduersus illos obmurmurent. Vere enim religiosam disciplinam transgredientes peccant, sed multo grauius iudicii alieni praesumptores, & detractores delinquunt. Tu quis es, inquit, sanctus Iacobus, qui iudicas proximum? Ac si dicat: Aeternus pater omne iudicium dedit Filio, non tibi, quare iniuriam illi facis, dum munus eius inuadis, & in messum alienam (vt dicitur) falcem mittis. Quid iudicas alienum seruum, qui Domino suo stat aut cadit? Et si ille disciplinae regulas praeteriens cadit, cur tu eum superbe & contentiose damnas, nec illum erigis? & te ipsum in cenam detractionum, & temerariorum iudiciorum immergis? Si alium iudicas, personam Praelati ac iudicis sumis. Sed scito scriptum esse: Iudicium durissimum his, qui praesunt, fiet. Quod si iudices ab ipso Domino constituti iudicium durissimum expectant, in quo suorum iudiciorum rationem sunt reddituri, tu contra voluntate Domini iudex factus iniquorum iudiciorum poenam effugies? Compece te ipsum, tum ne a Domino derelictus in similia, aut peiora cadas (quod saepe euenire solet) tum etiam ne punitionem superbis paratam incurras.

Illi tandem, qui suae salutis obliuiscuntur, vt aliorum infirmitatibus medeantur, monendi sunt: vt si pro charitate militant, charitatis ordinem, quae in vi-

ro iusto ab ipso met incipit, non pratermittant. Nam & sponsa ait: Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Profusus bene conueniunt ingressus in cellam vinariam, qui zelus significat, & charitatis ordinatio. Importabilis siquidem, vt inquit Bernardus, sine scientia est zelus. Et vbi vehemens amulatio, ibi maxime discretio est necessaria, quae est ordinatio charitatis. Semper quidem zelus absque scientia minus efficax, minusque utilis inuenitur, plerumque autem & perniciosus valde sentitur. Quod igitur zelus feruentior, ac vehementior spiritus, profuliorque charitas, eod vigilantiore opus scientia est, quae zelum supprimit, spiritum temperet, ordinet charitatem. Sapienter dicta sunt haec: & illud de inefficacia, & inutilitate, ac damno nimij zeli mille experimentis comprobatur. Milites quippe fatigati nullum ferere detrimentum hostibus inferunt, & operarij Euangelij seipos non curantes, & proprium spiritum minime saginantes, ab animarum hostibus vix formidantur, quos sciunt frigidis tantum verbis pugnare. Mater quoque se ipsam non pascens, inutilis est ad filios educandos, quorum imbecillitati & fami, praedefectu lactis, subuenire non potest: & minister Euangelicus animam suam sanctis exercitationibus non enutrens, lacte, id est, pinguedine doctrinae caret, quo filios spirituales sustentet. Qui etiam diuitiarum huius mundi parum habentes, multum insumunt, debita contrahunt; & quia non habent vnde exoluant, in carcerem detruduntur. Sic qui supra vires spiritus se ipsos effundunt, & occupationibus licet pijs implicantur, grauisimam saepe imperfectionibus obruuntur. Hi inter precipites numerandi sunt, quibus dicit Gregorius, quia dum bonorum actuum praenuntium tempus, meritum peruertunt: & saepe in malis corruunt, dum bona minime discernunt. Qui nequaquam quid, quo modo, vel quando, quaeque agant inspiciunt, sed plerumque acta, quia ita non debuerunt agere, cognoscunt. Discant igitur proficientes zelum temperate, & primo ac praecipue se ipsos, deinde vero alios perficere: quos procul dubio efficacius inuabunt, si propriae perfectionis ingentem curam suscipiant.

De incuria in operando tentatio. §. III.

Solent etiam proficientes interdum negligentia tentari, & ea, quae ad proprium ministerium vel cultum Dei pertinent, negligenter perficere. Qui rebus temporalibus ex obedientia destinatur, ea cum nausea & tristitia obeunt, qui animabus in viam Dei ducendis vacant incuriose & tepide, onus suum portant; qui orant, psallunt, meditantur, aut aliquid simile diuini cultus peragunt, distracti, aridi, & frigidi diuinis insistant. Quod autem peius est, non curant isti se ipsos accendere, & a tanta ositantia resilire, Aptereque dicitur tepido illud Isaiae: Omnes reges gentium vniuersi dormierunt in gloria, vir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo; quasi stirps inutilis. Iusti enim seruientes; qui reges dominantur, in gloria & in domo sua dormiunt, quia diligenter exequentes ministeria, ad quae vocati sunt, in eis, quasi in gratissima domo requiescunt. Tepidus vero in contumelia, & extra domum dormit, quoniam in bonis torpet, & in rebus inutilibus, ac negotiis saecularibus quietem inuenire contendit.

Qui se hac tentatione impugnari cognouerit, quae pestilentissima est, ab ea se extricabit, si cui seruiat, attentè consideret. Domino enim vniuersorum in exterioribus & interioribus virtutis actionibus obsequium praestat. Si autem damnabile est tereno principi cum taedio & negligentia famulari; quanto danabilius erit re-

Cant. 2. r. 4.

Bern. ser. 49. in Cant.

Greg. 3. p. pastor. ad mont. 16.

Isaia 1. 4. 18.

Bonau. 5.

Ierem. 48. 36.

Tom. 1. lib. 3. 6. 5.

Iacob. 13. Ioan. 5. 22.

Roma. 14. 4.

Sapient. 6. 6.

Jerem. 48. 10.

Theodo. ib.

gi celesti, à quo primum æternum speramus, officiant ac incutosè seruire? Amat ipse in omnibus quæ præcipit diligentiam, aded vt eos, qui iussu illius hostes occidunt (quod sibi cordi non est, cum in opera miserationis sponte prodeat, & in vltionem ac vindictam, quasi peccatis compulsus procedat) velit gnauiter & diligenter occidere. Eòque si remissi in occidendo sint, maledictione percutiat per Ieremiam, dicens: Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter, vel vt alia littera habet, negligenter; & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine.] Quanto magis maledictione castigabit eos, qui opera vitæ negligenter perfecerint, & debitum conatum suffurantes quasi fraudulenter exercuerint. Theodoretus sanè Domini voluntatem à nobis feruorem actionis poscentem, ex hoc loco sapienter collegit. Atqui, ait, si iussu Dei sermo propheticus subicit hic maledictioni eos, qui negligenter occidunt, quantas nos penas exoluemus, si munus spirituale parui penderimus? Illud etiam nos ad viuendum animabit, quod operibus segniter factis ferè nihil proficimus, & nunquam veri humiles, patientes, obediens euadimus, nunquam post multos orationis annos donum orationis acquiritimus, & viri spirituales efficiuntur. Laborandum ergo est, vt perficiamus actiones nostras, quæ perfectè elicita nos ipsos in vita studiosa perficient. Id autem suauiter fieri, si per aliquot dies vnum ex bonis operibus, vt orationem, & postea per alios dies aliud, vt psalmodiam, & sic deinceps emendauerimus. Hac enim solertia, quam diuina gratia excitabit atque iuuabit, diabolus victus fugiet, & hanc nocendi artem, qua nos semper pusillos & imperfectos tenebat, detectam & elusam aspiciet.

De adhesionem ad loca & ministeria tentatio. §. IV.

Alios ex proficientibus decipit aduersarius immoderato affectu ad locum, vt ad cœnobium, vel cellam in qua habitant, & ad ministerium, verbi gratia, docendi, concionandi, aut excipiendi confessiones, quod obeunt, ita vt non patiantur ab eo quod amant, saltant Prælati obedientia, vel postulante necessitate, diuelli. Quem nimium affectum diabolus perceptit, ac percipiende utilitatis prætextu cooperit, & ne timeatur bonum esse, & ob gloriam Dei admissum, persuadet. Videatque alios ex his non minus quam sæculares homines, suis utilitatibus, quas in cœnobio ad vitæ usum accipiunt, & suis muneribus ac officiis addictos. Et si obedientia locum necessitatis gratia mutandum esse decernat, aut ministerium hoc omittendum, & aliud obeundum esse constituat, non minus repugnant, quam si coniugati domo propria, in qua habent uxores & filios, pellerentur, aut officium mutare cogerentur, quo se familiamque sustentant. In tantum autem solet hæc dementia crescere, vt nonnulli religiosi putent se huic loco, aut muneri esse omnino necessarios, omniaque ruitura esse, & in manifestam perniciem itura, si ipsi, columna scilicet religionis, aut hunc locum deserant, aut ab hoc munere, quod multis annis optime tractarunt, abscedant. Quodque mente concipiunt, ore fatentur, & non sine aliorum scandalo excusationes discedendi, vel mutandi ministerium prætexunt.

Hos planè spiritus superbiæ & proprij amoris excæcat, qui si volunt proficere, debent his, quæ subiciuntur remediis hanc tentationem profligare. Sciant ergo, & sibi, quod verissimum est, persuadent, Deum ipsi opus non habere, neque eorum absentiam, aut

A mortem familiæ religiofæ, aut cœnobio aut muneri, quod tractant, officere. Dominus enim potētissimus, qui eos amouet, alios in eorum locum meliores vel certè æquales substituet. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, (inquit sanctus Dauid Ecclesiam alloquens) constitues eos principes super omnem terram;] quia deficientibus Apostolis Deus ad gubernationem Ecclesiæ suæ viros Apostolicos suscitauit; vnde non debent patres (quia in quavis religiofæ familia pro patribus filios suscitatur) spiritu superbiæ ducti cogitare, quod eorum absètia disciplina rigor & optimus ordo deficiat. Mortuus est Petrus, & mortuus est Paulus, & mortui sunt Apostoli, & Ecclesia non cecidit; mortuus est Ioannes Chrysostomus, & mortuus est Gregorius Nazianzenus, & mortui sunt alij concionatores insignes, & munus concionandi non est imminutum; mortui sunt Thomas Aquinas, Bonauentura, & Scotus, & alij doctores præcipui, & non perierunt cathedræ, nec magisteria Theologiæ; & tu putas gubernandi, aut concionandi, vel legendi munus in nihilum redigendum, si discedas, & illud non obeas? fatis profectò stultitia & superbia turges.

B Si autem in hac adhesionem ad loca aut ministeria, aliqui non communem utilitatem, sed propriam commoditatem querant, hi erubescant, & se ipsos curare satagent, si inominiosum morbum sui cordis aspiciant. Ipsi namque qui propter Dominum cuncta reliquerant, ad ea, & ad propriam voluntatem, vt canes ad vomitum, redeunt. Idola sæculi, vt Rachel exiens è domo Laban, scilicet propria commoda secum in vitam spiritualem adducunt, quæ & ipsos inquietent; & Christi, aduersus se præuaticatores, indignationem exfulcent. Idolum religiosi, inquit Humbertus, est omnis res transitoria, quæ in amore eius, Deo præponitur vel æquatur.

C Scrutabitur Christus virum religiosum: sed eius scrutinium multum erit dissimile scrutinio Laban. Scrutabitur enim non sola exteriora, sed etiam interiora. Scrutabor (inquit Ierusalem in lucernis.) Non solum in lucerna, quia non solum exteriora videbuntur, sed etiam cordium abscondita.] Hæc itaque, quæ propter Deum solum accipiuntur, propter ipsum etiam, cum opus est, sine vlla difficultate relinquuntur. Nec iustus vnulo corde adhaereat, cui totus in domum concessus est orbis. Vna enim virorum Apostolicorum qualitas à Paulo recitata, est libertas sancta vbiq; viuendi. Instabiles, inquit, sumus; id est, vt quidam interpretatur, Palantes & vagabundi incertis sedibus. Quid ergo stultius, quam ad hæc libertatè vocatus vni se loco addicere, commodiq; suis à sanctis laboribus auocari? Nec etiã se amore immoderato ministerio liget, cui non vnũ, sed multa munera varijs temporibus obeunda, demandata sunt. Faciat quod vult secundum cor Dei; qui ad regnũ euectus, & ab iniusto filio domo pulsus, paratus est in potestatè regiam redire, & paratus est eam in perpetuum relinquere. Si inuenero gratiam in oculis Domini, ait, reducet me, & ostendet mihi arcã & tabernaculũ suum: si autem dixerit mihi: non places, præsto sum; faciat quod bonum est corã se. [Si Dominus voluerit, dicit sanctus Dauid, te ad regnũ redire, quid facies? Præsto sum. Et si voluerit te in ordinè redigere, & sceptro, ac diademate spoliare, quid dices? Præsto sum. Et si decreuerit te nusquam consistere, & ab omnibus affligi ac asperrari, numquid patienter sustinebis? Præsto sum. O anima sancta, quam Deus tanto rerum contemptu dotaui, vt Apostolici viri eam imitarentur, & discerent se expeditissimos fore ad cuncta deserenda aut aggredienda, quæ vox Prælati mandantis iniunxerit. Egredis sanè Tobias iunior ad quæredum itineris comitè, inuenit

Psal. 44. m. 17.

Genes. 31. n. 19.

Humb. lib. 1. in stir. p. 4. cap. 2.

Sephon. 1. n. 11.

1. Corint. 4. 11.

2. Reg. 15. 25.

Tobias 5. 5.

Angelum

Angelum, vt iuuenem splendidum, stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum.] Et nos munere Angeli Dei sumus, id est, nuntij, quærentibus regnum Dei in comites ac socios designati, nemo nos sedentes & commodis nostris adhærentes, sed stâtes inueniat: nemo nos affectibus oneratos, sed præcinctos & expeditos reperiat, nemo nos hoc aut illo munere ligatos, & impeditos, sed liberos & paratos ad eum comitandum aspiciat, vt sic vocacioni nostræ respondeamus. Remedium igitur huius tentationis sit, vt quis statim atque affectum nimium ad locum, aut munus sibi inesse persenserit, illum omnibus modis à corde reuellar, & se liberrimè in potestate prælati dimittat, vt possit illum quò voluerit amandare, aut in rebus aliis occupare.

De appetitu honoris tentatio. §. V.

Tandem proficientes solent honoris, & laudis, & dignitatum desiderio tentari. Omnia enim, quæ ad honorem spectant, more fetuorum & ancillarum virtutem affectantur: vnde qui se vident virtutibus & donis cælestibus pollere, quasi natura duce appetunt ab aliis hominibus honorari. Honor verò iste bipartitus est: alter in hominum æstimacione, qua aliquem vt studiosum & sanctitatis amatorem, & aptum ad magna gerenda suspiciunt: alter verò in dignitatum Ecclesiasticarum, siue secularium, siue regularium delectatione consistit. Quidam ergo ex proficientibus ad primum illum honorem exoptandum permouètur, vt nimirum opinione doctrinæ aut sanctitatis obtenta in aliis eos audientibus suis ministerijs proficiant. Alij verò etiam ad secundum honorem querendum incitantur, ne desides & otiosi in cella resideant; sed in dignitate, tanquam in candelabro positi proximos iuuent. Quin & se talium habere profitentur, quod non debent vt serui pigritantes abscondere, sed eo pro gloria Domini negotiari. His rationibus diabolus multos dementat. Non enim audet miser his, qui diligenter viam virtutis currunt, superbiam & ambitionem nudam exponere, sed pallio diuinæ gloriæ quærendæ tectâ offerre. Vnde Bernardus: lam verò proficientium sanctoribus studiis, minimè quidem sese opponere contrariæ virtutes aperte audent, sed solent ex occulto insidiosi quasi quædam fraudulenta vulpecula: specie quidem virtutes, re autem vitia. Et post aliqua: Interdum proficietis cuiuspiam, cum sibi profusus aliquid supernæ gratiæ senserit irrorari; subit animum desiderium prædicandi, non quidem ad parentes & propinquos, iuxta illud: Continuo non acquieui carni & sanguini,] sed quasi potius, fructuosius, fortiusque passim ad extraneos & ad omnes. Cautè omnino. Sanè timet propheticum incurtere maledictum, si quæ abscondito accepit frumenta, abscondat in populis: & contra Euangelicum facere, nisi quæ in aure audiuit, prædicauerit super tecta.] Hac ille.

Appetitus iste, dolus aduersarij est, quò multos ex proficientibus decipit, & deceptos deiicit, & deiectos in maximas animi distractiones, & in manifestissima æternæ salutis pericula mergit. Et licet vtrique desiderio honoris, & dignitatis vna humilitas medeatur; volumus tamen eam paucis euoluere, & quasi per partes explicare. Qui bonam igitur apud alios opinionem desiderant, sciant solam veram virtutem esse concupiscendam, quam honor sicut corpus vmbra subsequitur. Sicut autem stultus esset, qui spreta auri gleba, ad eius vmbra inhiaret; ita insipientissimus est, qui à virtute ad honorem, id est, à veritate ad vmbra suum amorem transferret. Cognoscant se famulos Dei esse, ad ipsosque solam diligentissimam diuini obsequij curam, ad Dominum verò

A ipsorum opinionem suo obsequio necessariam spectare. Ne igitur honoris curam habentes in vera virtute quærenda tepeſcant, & munus alienum vsurpent. Audiant exhortationem Pauli: In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, per gloriam & ignobilitatem: per infamiam & bonam famam: vt seductores & veraces: sicut qui ignoti & cogniti.] Id est, in hoc cunctis viribus incumbamus, vt Domino solertissimè famulemur, siue nos homines magni habeant, vel vt abiectos contemnant: siue de nostra conuersatione verè bonam famam, aut falsò ignominia rumores spargant: siue nos veraces vel seductores putent, siue apud Deum cognitos, id est, probatos, vel potius incognitos & reprobatos existiment. Vna cura sit nobis deiciendi nos, superbiam conculcandi, & Domino perfectè seruiendi: ipse verò nostram bonam opinionem ad adificationem aliorum, & suum obsequium necessarium nobis nec quærentibus, nec cogitantibus ministrabit. Secundum dictum eiusdem Pauli: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo,] mundum nobis & nos mundo crucifigamus. Vt quemadmodum crucifixus ludibrio expositus, & ab omnibus contemptus ad neminem potest manus extendere, nullumque contingere: ita mundus, & à mundanis delatus honor sit mihi risui atque contemptui, à quo nec digner manu tangi, & ego velim, & optem à mundo crucifixus, id est, vilis putari, quem ipse nolit alicuius honoris manu contingere.

B Qui verò non iam honores solum, sed dignitates & prælationes appetunt, considerent se quam longissimè à Christi & Sanctorum exemplo distare, & manifestissimo ambitionis affectu suum spirituale profectum impedire. Christus enim à Patre missus in iustorum exemplum, vitam humilem, & ab omni fastu alienam elegit; absconſionem, & modestiam, & infimum locum appetendum docuit; ab iis, qui eum Regem acclamare decreuerant, humilitatis doctor factus aufugit. Denique non seipsum clarificauit, id est, in honorem intriuit, sed Patris voluntati obediens se subdidit, vt Pontifex fieret.] At sancti & perfecti viri, non solum antiqui, sed etiam nostro sæculo viuentes eandem viam ingressi sunt, & vt veri Christi discipuli, non ambitionis & præfationis, sed humilitatis exempla posteris reliquerunt, nec supremum locum, nec insulam, nec mitram, sed infimum locum, & paupertatem, & modestiam adamarunt. Hos (qui innumerabiles sunt, & ideo silentio suppressuntur) sequantur hi, qui volunt proficere, & nec minimam honoris appetendi cogitationem admittant. Firmiter statuunt se in cella propria mansuros, & sibi ipsis ac sanctis laboribus vacaturos, vt per humilitatem ad gloriam veniant, & non per vanam exaltationem in salutis pericula se deiiciant. Si autem Deus voluerit eos ad honores & prælationes vocare, nequaquam ipsorum sollicitudine indiget, sed solam humilem obedientiam requirit. Qua onus & laborem ex charitate amplectentes, & honorem vix tolerantes in medijs cadendi occasionibus non collidentur, nec cordis humilitatem amittent. Sed de hoc alio loco copiosius dicemus.

C Qui verò non iam honores solum, sed dignitates & prælationes appetunt, considerent se quam longissimè à Christi & Sanctorum exemplo distare, & manifestissimo ambitionis affectu suum spirituale profectum impedire. Christus enim à Patre missus in iustorum exemplum, vitam humilem, & ab omni fastu alienam elegit; absconſionem, & modestiam, & infimum locum appetendum docuit; ab iis, qui eum Regem acclamare decreuerant, humilitatis doctor factus aufugit. Denique non seipsum clarificauit, id est, in honorem intriuit, sed Patris voluntati obediens se subdidit, vt Pontifex fieret.] At sancti & perfecti viri, non solum antiqui, sed etiam nostro sæculo viuentes eandem viam ingressi sunt, & vt veri Christi discipuli, non ambitionis & præfationis, sed humilitatis exempla posteris reliquerunt, nec supremum locum, nec insulam, nec mitram, sed infimum locum, & paupertatem, & modestiam adamarunt. Hos (qui innumerabiles sunt, & ideo silentio suppressuntur) sequantur hi, qui volunt proficere, & nec minimam honoris appetendi cogitationem admittant. Firmiter statuunt se in cella propria mansuros, & sibi ipsis ac sanctis laboribus vacaturos, vt per humilitatem ad gloriam veniant, & non per vanam exaltationem in salutis pericula se deiiciant. Si autem Deus voluerit eos ad honores & prælationes vocare, nequaquam ipsorum sollicitudine indiget, sed solam humilem obedientiam requirit. Qua onus & laborem ex charitate amplectentes, & honorem vix tolerantes in medijs cadendi occasionibus non collidentur, nec cordis humilitatem amittent. Sed de hoc alio loco copiosius dicemus.

De tentationibus perfectorum.

CAPVT XIV.

De perfectorum tentationibus pauca & breuiter dicenda sunt: quoniam ipsi multa paucis verbis intelligit, & aptissimi ad instruendos alios, non indigent nostris scriptis admoneri, nec

2. Cor. 6.
8.

Galat. 6.
14.

Hebra. 5.
n. 5.

Bern. ser.
64. in
Cant.

Galat. 4.
n. 16.

Prou. 11.
n. 26.
Matth. 10.
n. 27.